

OVER DE S(T)AND VAN DE DIALECTSYNTAXIS

Abstract

In his 1932 article *Syntaxis en dialectstudie I* (*Syntax and dialect study I*), the Dutch linguist G.S. Overdiep made a plea for a systematic synchronic and comparative study of the syntax of Dutch dialects. Although Overdiep contributed to the study of dialect syntax and made various observations about the dimensions of dialectal variation in Dutch, a broad-scale and systematic study of the syntax of Dutch dialects was beyond the scope of the research possibilities at the time. The SAND (Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten) fills the gap that Overdiep noted. Various phenomena of dialect syntax that were only briefly mentioned in his (1936) *Stilistische grammatica van het moderne Nederlands* receive a systematic description and analysis in the SAND. Thus, the SAND provides us with what Overdiep made a plea for. In this article, I further point out that the dimensions of dialectal variation as observed in the SAND for the Dutch clausal domain can be used as a general background for identifying dimensions of variation in other categorial domains, such as the noun phrase. The underlying assumption here is that phrases (e.g. clauses and noun phrases) display a certain amount of cross-categorial similarity. This, arguably, also holds for the types of variation attested in the two categorial domains.

1. Syntaxis en dialectstudie

“De stand van onze dialectkunde is nog altijd niet fleurig. Ten eerste spreekt hare beoefening nog lang niet voor iedere Neerlandicus vanzélff, noch hare bestudeering voor de scholen, laag en hoog. Ten tweede zijn er maar zelden bevredigende resultaten. Bevredigd zou de belangstellende vaderlander, zoowel als de belanghebbende Neerlandicus zijn, wanneer de dialectkunde langzaam maar zekeren leidde tot een duidelijken, een helderen kijk op den stand van het huidige taalgewas, het Nederlandsch in alle schakeringen, het gesproken Nederlandsch in het bijzonder. Wanneer dat resultaat was of werd benaderd of bereikt, dan zouden niet alleen de

levende generaties léven in de wetenschap van onze taal, dan zou ook ons onmiddellijk nageslacht vastere grond voelen onder de voeten, bij de studie en de verklaring van wat er in de taal verandert, vastere grond dan wij thans voelen bij de verklaring van wat er veranderd is.”

Deze ietwat sombere woorden over onze kennis van de Nederlandse taalge-wassen en over de bestudering ervan in het onderwijs zijn afkomstig van G.S. Overdiep in zijn artikel *Syntaxis en dialectstudie I*, dat in 1932 verscheen in het illustere tijdschrift *Onze Taaltuin* en dat later in 1947 ook verschenen is in deel I van zijn verzamelde opstellen over Taal- en Letterkunde, getiteld *Volkstaal en dialectstudie*.

Er was nog een derde reden dat Overdiep somber gestemd was. Ik laat Overdiep weer aan het woord:

“Zij [de Neerlandici, NC] zullen dan echter terdege moeten beseffen, dat de bestaande Nederlandsche dialectologie nog een derde minder bevredigend kenmerk vertoont. Maar al te zeer meent men aan de ontwikkeling van klinkers, medeklinkers en buigingsvormen de ontwikkeling van den táálvorm te kunnen demonstreeren. En toch functioneeren klinkers, medeklinkers en buigingsvormen alleen in en door het complex van den zin, van de groepen der woorden zo men wil, van de uiting in haar geheel mogen we zelfs zeggen. Hébben klinkers en medeklinkers een ontwikkeling doorgemaakt in den loop der tijden, dan is dit gebeurd in het volle raderwerk van den “zin”. Klank- en buigingsleer zijn niet de kern, ook niet het begin of de basis van een leerboek der Nederlandsche taal, zij zouden veeleer het slothoofdstuk moeten zijn, [...]. De realiteit der klanken en buigingsvormen wordt ons geopenbaard in den hoorbaren zin. Die realiteit wordt bepaald door de ordening en verbinding der zinsdeelen en door het accent, den toon en het tempo van den zin. Wie de gesproken taal observeert en haar wil ontleden voor het doel dat wij wetenschappelijke beschrijving en verklaring noemen, hij beginne met den zin.”

Uit deze woorden van Overdiep mag duidelijk zijn dat de syntaxis (de zinsleer) voor hem op de eerste plaats komt. De praktijk van de dialectkunde was natuurlijk anders. Het lijkt gerechtvaardigd om te zeggen dat de variatie in het klanksysteem (fonologie) en het buigingssysteem (morfologie) lange tijd de boventoon heeft gevoerd in de dialectologie. De dialectsyntaxis heeft lange tijd op de derde plaats gestaan.⁽¹⁾ Overdiep, als pleitbezorger van de dialectsyntaxis, stelt in datzelfde artikel dan ook:

“Er is dus vooral nodig: een syntaxis der huidige dialecten en ik wil voor heden nagaan, wat wij daaronder verstaan en of de dialecten naar hun syntactische structuur kunnen worden onderscheiden.”

Over de methode die gebruikt moet worden om inzicht te krijgen in de syntaxis van de Nederlandse dialecten zegt Overdiep het volgende:

“Er valt nog een en ander te zeggen over de praktijk van het verzamelen van syntactisch materiaal. Ik laat daarbij ter zijde het experimenteel-phonetisch onderzoek, dat nog in staat van tasten en zoeken is, maar tot een bevredigende methode zal leiden. Daarvoor en daarnaast is het nodig, een voorlopige lijst van syntactische verschijnselen samen te stellen, die in verschillende deelen van het Nederlandsche taalgebied als leidraad bij een globale karakteristiek kan worden gebruikt. Dan blijkt het verder van veel nut, een aantal korte verhalen en dialogen door sprekers van heel verschillend dialect te laten “vertalen”, natuurlijk in direct mondeling contact.”

Overdiep sluit zijn artikel af met de volgende zin:

“Wij zien dan de mogelijkheid van een zeer concrete “algemene” of ook “vergelijkende” taalwetenschap, van een vergelijkende syntaxis tevens.”⁽²⁾

2. De Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten (SAND)

We zijn bijna driekwart eeuw verder na Overdieps woorden. Ofschoon Overdiep wellicht nog steeds niet tevreden zal zijn geweest over de ordening van de fonologie, morfologie en syntaxis in de hedendaagse dialectologie, zal hij de ‘stand van onze dialectkunde’ vermoedelijk een stuk fleuriger hebben gevonden dan die van zijn tijd. En me dunkt dat Overdiep, met zijn voorliefde voor de syntaxis, zeer tevreden zou zijn met de huidige stand van zaken in de Nederlandse dialect-

⁽¹⁾ Ook Pauwels (1965) merkt in zijn artikel *Over dialectologie* op dat de syntaxis een ondergeschikte rol speelt in de dialectologie: “Met de syntaxis heeft de dialectologie zich tot dusver weinig beziggehouden. De reden is blijkbaar dat het zo verbazend moeilijk is de syntaxis van de volkstaal vast te leggen. De taalkundige weet zeer goed dat de dialectspreker zijn zinnen heel anders vormt dan de auteur van gewoon proza in boek en krant, maar hij heeft voorlopig werk genoeg met het onderzoek van klanken, vormen en woorden. (p. 42)”

⁽²⁾ Overdiep (1932b) karakteriseert zijn artikel *Syntaxis en dialectstudie II* als een “staaltje” van deze vergelijkende syntaxis.

syntaxis. De *Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten* (deel I, Barbiers, Bennis, De Vogelaer, Devos, Van der Ham 2005), biedt in Overdieps woorden “een duidelijken, een helderen kijk op den stand van het huidige taalgewas, het Nederlandsch in alle schakeringen.” Het feit dat er naast een statische, papieren SAND ook een dynamische, elektronische SAND is verschenen zou Overdiep waarschijnlijk helemaal een gelukkig taalkundige hebben gemaakt.

De doelstelling van de SAND sluit nauw aan bij wat Overdiep voor ogen had. Op pagina 5 van de papieren SAND (deel 1) staat de volgende doelstelling te lezen:

“Het doel van de atlas is in de eerste plaats om belangrijke aspecten van de syntactische variatie in de hedendaagse dialecten van het Nederlands gedetailleerd in kaart te brengen, niet om alle variatie in alle onderdelen van de zinsbouw te beschrijven.”

Deze doelstelling sluit aan bij wat Overdiep voor ogen had. Hij had het over het samenstellen van een voorlopige lijst van syntactische verschijnselen, die in verschillende delen van het Nederlandse taalgebied als leidraad bij een globale karakteristiek kan worden gebruikt.

Met de keuze van de syntactische verschijnselen in de SAND zou Overdiep eveneens voor een belangrijk deel in kunnen stemmen. Deel 1 van de SAND bespreekt de verschijnselen (1a-f); deel 2 (te verschijnen in 2008) behandelt de syntactische verschijnselen (1g,h).

- (1) a. Voegwoorden en voegwoordvervoeging
- b. Subjectpronomina
- c. Subjectverdubbeling
- d. Subjectclitisering na *ja/nee*
- e. Reflexieve en reciproke pronomina
- f. Vooropplaatsing
- g. Het werkwoordelijk systeem (werkwoordclusters)
- h. Negatie en kwantificatie

Al deze verschijnselen zijn ook terug te vinden in Overdieps (1936) *Stilistische grammatica van het moderne Nederlandsch*, een van de weinige, en misschien wel de enige, referentiegrammatica van het Nederlands waarin dialectverschijnselen op uitgebreide schaal opgenomen zijn.

- (2) a. daste/dazze (Gronings, p. 581)
 b. Hém heb-et gedaan! (Zuid-Hollands, p. 290)
 c. 'k-Ei-'k-ik 'm zelve gezien! (Gents, p. 276)
 Gisteren hè-'k-ik 'm nog gezien!
 d. Was je daar al meer geweest? Wel jae'k! (Katwijks, p. 517)
 e. z'n eige zelvvers (p. 279)
 f. De man denn'n zien hoed in de gang hing (p. 285)
 De man van wel de hoed in de gang hing
 g. 'k Har di wel es stoan blivm zain wilt (Gronings, p. 307)
 h. Ik en doe 't niet (Zuid-Hollands, p. 423)

Het grote verschil met de SAND is natuurlijk dat deze verschijnselen in Overdieps grammatica slechts vluchtig genoemd worden. Een systematische, comparatieve beschrijving van de Nederlandse dialecten was vijf jaar na het verschijnen van zijn artikel uit 1932 niet binnen handbereik. Overdieps vraag of de dialecten naar hun syntactische structuur kunnen worden onderscheiden — een vraag waar hij toen waarschijnlijk wel vermoedens over had maar waar hij bij gebrek aan een systematische beschrijving geen definitief antwoord op kon geven — kan nu met een duidelijk 'ja' worden beantwoord. Aan de hand van maar liefst 267 dialecten van het Nederlands laat de SAND op een indrukwekkende manier zien hoe de Nederlandse dialecten aan het begin van de 21ste eeuw van elkaar verschillen wat betreft hun zinsbouw.

In elk van de hoofdstukken van de papieren SAND wordt de lezer ingeleid in het syntactische verschijnsel waarvan de dimensies van syntactische variatie onderzocht worden. Deze inleidingen zijn helder, (zo) theorie-neutraal (mogelijk) en daardoor goed te begrijpen. De historische achtergronden geven nuttige informatie over welk deel van de geografische variatie verklaard kan worden uit processen van taalverandering. De kaartbeschrijvingen geven gedetailleerde uitleg bij de verschillende patroonvarianties en vormvarianties die onderzocht zijn en bespreken de geografische distributie van de verschillende varianten. De literatuurlijst bij elk hoofdstuk geeft, tenslotte, een uitgebreid overzicht van de verschillende artikelen (van traditioneel-dialectologisch tot modern-taalkundig en zowel Nederlandstalig als Engelstalig) die verschenen zijn op het gebied van het betreffende syntactische verschijnsel.

Ik kan niet anders stellen dan dat de presentatie van de variatiegegevens erg systematisch en nauwkeurig is. Het enige minpuntje dat ik heb kunnen ontdekken is dat elk hoofdstuk nogal plotsklaps ophoudt. Het was, denk ik, aardig geweest om elk hoofdstuk af te sluiten met een korte samenvatting van de centrale dimensies van syntactische variatie voor het betreffende verschijnsel. Dit had bijvoorbeeld gekund aan de hand van één of meer abstracte zinspatronen waarin de 'variatiepunten' nog eens op een wat schematischer manier worden aangegeven.

Uit de verschillende hoofdstukken van de SAND kunnen een aantal centrale, descriptieve dimensies van intra- en interdialectische (morfo)syntactische variatie worden gedistilleerd. Hieronder staan deze dimensies gegeven, samen met een aantal illustratieve voorbeelden.

- *Variatie in de vorm van een woord.* Bijvoorbeeld:
  - vorm van het voegwoord (bijv. voegwoordcongruentie); zie (3a).
  - vorm van het presentatieve 'er' (*er* versus *'t*); zie (3b).
  - vorm van het subjectpronomen (bv. accusatiefvorm); zie (3c).
  - vorm van het relatiefpronomen (/d/ versus /w/); zie (3d)
  - variatie in de vorm van het clitische pronomen na *ja/nee*; bijv. wel of geen insertie van een flectie-uitgang; zie (3e).
  - variatie in de vorm van het reflexieve pronomen; zie (3f)
- (3) a. Gienien mag 't zien dus ik fien dastou 't ook net zien meist (Midslan, Terschelling, SAND, p. 11, (1a))
- b. 't Zot 'n muis onder de kas (Limburgse dialecten, SAND, p. 25, (10a))
- c. Is 'm dood? (SAND, p. 23, (1b))
- d. De bank **daar** ze op zaten was pas geverfd (SAND, sectie 5.3.1.12, p. 72)
- e. VRAAG: Hebben ze al gegeten?
ANTWOORD: Jaa-**n**-s (SAND, p. 50, (44))
- f. zichzelf, zijn eigen, zijn zelve, zijn eigen zelve (SAND, hfst. 4)
- *Variatie in de weglaatbaarheid/afwezigheid van lexicaal materiaal.*
  - weglaatbaarheid van het subjectpronomen (zgn. pro-drop); zie (4a).

- afwezigheid van het expletief 't in inversieconstructies; zie (4b).
  - afwezigheid van het relativum; zie (4c).
- (4) a. Komst moarn (= je komt morgen) (Fries, SAND, p. 24, (6b))
- b. Is (*'t) nog soep? (= is er nog soep?) (Limburgs, SAND, p. 25)
(Vergelijk: 't Is nog soep)
- c. de bank dat ze op zaten (West- en Oost-Vlaanderen, SAND, sectie 5.3.1.11, p.72)
- *Variatie in de aanwezigheid van 'overbodig' lexicaal materiaal*
    - aanwezigheid van een of meer voegwoorden na een vraagwoord; zie (5a).
    - aanwezigheid van een voegwoord na een relativum; zie (5b).
- (5) a. Vertel maar niet wie **of dat** ze had kunnen roepen (SAND, p. 14, (14d))
- b. de bank waar op **da** ze zaten (Geraardsbergen, SAND, p. 14, (15a); zie ook sectie 5.3.1.11)
- *Variatie in de mogelijkheid tot verdubbeling van elementen.*
    - subjectverdubbeling; zie (6a).
    - Vraagwoordverdubbeling; zie (7).
- (6) a. 'k Ga **ik** ook mee (SAND, p. 39, (1a))
- b. 'k Ga-**k ik** ook mee (SAND, p. 39, (2a))
- (7) **Wie** denk je **wie** ik in de stad heb gezien (SAND, p. 73, sectie 5.3.2.2.)
- *Variatie in woordvolgordepatronen*
    - vooropplaatsing in imperatieven; zie (8a).
    - partiële vraagwoordverplaatsing; zie (8b).
    - gespleten topicalisatie; zie (8c).
- (8) a. Zal ik koken? Ja, **da** doe maar (Noord-Brabants, SAND, p. 67, (29))
- b. **Wat** denk je wie ik in de stad heb gezien (SAND, sectie 5.3.2.1, p. 72)

c. **Boeken** heeft Jan **drie** (SAND, sectie 5.3.3.1, p. 73)

- *Variatie in de mate van volledigheid van een paradigma.*
  - dialecten met subject-clitisering na antwoordpartikels vertonen variatie in de mate waarin dit verschijnsel van toepassing is op (1ste, 2de en 3de persoon) persoonlijke voornaamwoorden.
  - dialecten met voegwoordvervoeging vertonen variatie betreffende de leden van het paradigma die hoorbare voegwoordvervoeging hebben.
  - dialecten met subject-verdubbeling vertonen variatie tussen subject-verdubbeling enerzijds en subject-verdrievoudiging anderzijds. Het eerste type komt voor in alle combinaties van persoon en getal. Verdrievoudiging, daarentegen ontbreekt bij de tweede persoon enkelvoud en meervoud. (zie SAND, p. 39)

3. Naar een vergelijkende dialectsyntaxis

De bovengenoemde patronen van syntactische variatie, die op systematische en uitvoerige wijze beschreven worden in de SAND, bieden een rijke empirische basis voor de vergelijkende dialectsyntaxis waarover Overdiep het in de laatste zin van zijn artikel had. De SAND-gegevens bieden niet alleen een empirische basis voor comparatief (cross-dialectisch) onderzoek naar (morfo)syntactische microvariatie binnen het zinsdomein. Ze bieden ook een vergelijkingsbasis voor onderzoek naar (morfo)syntactische variatie binnen andere woordgroepen dan de zin. Een belangrijk uitgangspunt in het hedendaagse grammatische onderzoek is het idee dat woordgroepen een grote mate van gelijkenis vertonen qua interne opbouw en syntactische operaties (bijv. verplaatsing, ellipsis, congruentie) die binnen woordgroepen plaatsvinden. Als we dit uitgangspunt van cross-categoriale gelijkenis serieus nemen, dan is ook te verwachten dat dimensies van (morfosyntactische) variatie die we aantreffen binnen het zinsdomein ook aangetroffen worden binnen andere woordgroepen. Kortom, de verschijnselen en patronen van syntactische variatie zoals beschreven in de SAND vormen een belangrijk vertrekpunt voor onze zoektocht naar cross-dialectische variatie in andere woordgroepen.

In wat volgt zal ik naar analogie van de aangetroffen syntactische variatie binnen het zinsdomein een aantal dimensies van variatie binnen de nominale woordgroep de revue laten passeren (zie ook Weijnen (1958)). Een inhoudelijke

analyse van deze verschijnselen vereist uitgebreid en diepgaand onderzoek en valt dus buiten het bestek van dit artikel.

- *Variatie in de vorm van een woord*
    - vorm van het bezittelijk voornaamwoord; zie (9a).⁽³⁾
    - vorm van het zelfstandig gebruikte bezittelijke voornaamwoord; zie (9b).
    - vorm van de zelfstandig gebruikte hoofdtelwoorden 1 t/m 19; zie (9c).
    - vorm van de preminale bezitter; zie (9d)
    - vorm van een maat of hoeveelheid aanduidend woord dat benadrukt wordt (emfatisch gebruik); zie (9e).
- (9) a. zijn vader (Standaard-Nederlands), hum vaoder (dialect van Culemborg; Ausems 1953), hem-en jas (Zaanse volkstaal, Boeken-oogen 1897)
- b. de mijne (Standaard-Nederlands), mien'nt (dialect van de Veen koloniën, Schuringa 1923), de mien'nt (dialect van Steenderen, Corver & Van Oostendorp 2005)
- c. ean-e, twae-e, driej-e, vier-e, vūuv-e, ...(dialect van Schouwen-Duiveland, De Vin (1952))
- d. Dat is Piet-en boek (Zaanse volkstaal, Boekenooogen 1897)
- e. D'r waere daer een hòp-e vaertuige (= er waren daar een hoop vaartuigen; Katwijks, Overdiep 1940)
- *Variatie in de weglaatbaarheid van lexicaal materiaal*
    - afwezigheid van het lidwoord in sommige prepositionele contexten; zie (10a).
    - afwezigheid van het lidwoord *de* bij niet-onzijdige woorden; zie (10b).
- (10) a. in schuure 'in de schuur', nae kääreke 'naar de kerk', nae stat 'naar de stad' (De Vin 1952, het dialect van Schouwen-Duiveland)
- b. Kou staat in sloot (= de koe staat in de sloot) (dialecten gesproken in het Westerkwartier, op het Hogeland, in het Wold en in het Oldambt; zie Ter Laan (1953))

⁽³⁾ Zie Peters (1937), Corver (2002) voor een bespreking van possessieve pronomina in Nederlandse dialecten.

- *Variatie in de aanwezigheid van 'overbodig' lexicaal materiaal*
    - aanwezigheid van een lidwoord bij eigennamen en namen van maanden; zie (11a).
    - aanwezigheid van een bepaald lidwoord bij een zelfstandig gebruikt aanwijzend voornaamwoord; zie (11b).
- (11) a. bā de Cieⁱ (= bij Lucia), in de märt (= in Maart) (De Bont 1958)
 b. den deize(n) (= deze) (De Bont 1958)
- *Variatie in de mogelijkheid tot verdubbeling van elementen*
    - verdubbeling van het onbepaald lidwoord na een bijvoeglijk naamwoord dat een hoge graad aanduidt en met nadruk wordt uitgesproken; zie (12a).
    - dubbele uitdrukking van negatie met enkelvoudige interpretatie van de negatie; zie (12b).
- (12) a. Hai het **n** schrikkelken bult geld (Gronings, Ter Laan (1953))
 b. K'(en)-een [[**n**ie vele] **g**een geld] (West-Vlaamse dialecten, Vanacker (1975), Haegeman (2002))
 'Ik heb niet veel geld.'
- *Variatie in woordvolgordepatronen*
    - plaatsing van graadwoord + adjectief voor het onbepaalde lidwoord, d.w.z. in de linkerperiferie van de nominale woordgroep; zie (13a).
    - plaatsing van het bijwoord *daar* voor het aanwijzende voornaamwoord *die*; zie (13b).
    - Plaatsing van een nominale woordgroep voor het lexicale element *één*.⁽⁴⁾
- (13) a. zēu jongen ding (= zo jong een ding; 'zo'n jong ding'; De Bont (1958))
 b. door die schuuier (daar die schuur, 'die schuur daar'; De Bont (1958))⁽⁵⁾
 c. 't Is [[enen duigenie] ^{lijt} ēene] (Kempenland, De Bont (1958))

⁽⁴⁾ Dit patroon wordt ook besproken in de SAND (zie sectie 4.3.9). Zie Barbiers (2003) voor een analyse van dit constructietype.

⁽⁵⁾ De volgorde *die schuuier door* is eveneens mogelijk.

Op basis van de bovengenoemde voorbeelden, waarvan de meeste ontleend zijn aan oudere dialectmonografieën, mogen we voorzichtig stellen dat de (descriptieve) dimensies van microvariatie die we aantreffen in het zinsdomein ook aanwezig zijn in het nominale domein. Het spreekt voor zich dat uitgebreider descriptief en taaltheoretisch onderzoek nodig is om een scherper beeld te krijgen van de syntactische microvariatie binnen de Nederlandse nominale woordgroep (zie Corver, Van Koppen, Kranendonk & Rigterink (2006)). Ook dan pas zal een nauwkeuriger antwoord mogelijk zijn op de vraag in hoeverre de dimensies van microvariatie hetzelfde zijn in het zinsdomein en het nominale domein.

Samenvattend kunnen we stellen dat de SAND een prachtige verwezenlijking is van de vergelijkende dialectsyntaxis die Overdiep nastreefde. Toepassing van de vergelijkende syntaxis is op verschillende niveaus mogelijk, waaronder: (i) cross-dialectische vergelijking met het doel om microverschillen tussen Nederlandse taalsystemen op te sporen; (ii) cross-categoriale vergelijking met het doel om overeenkomsten (en verschillen) in syntactische microvariatie tussen woordgroepen (bv. de zin en de nominale woordgroep) op te sporen; (iii) vergelijking van syntactische patronen die aangetroffen worden in Nederlandse kindertaal (gesproken door kinderen die in een standaardtalige omgeving opgroeien) met syntactische patronen uit Nederlandse dialecten (gesproken door volwassen sprekers) met als doel het beter kunnen doorgronden van morfosyntactische 'eigenaardigheden' van de kindertaalpatronen.

Wat de laatstgenoemde toepassing van vergelijkende syntaxis betreft: ook in de SAND wordt gewezen op het feit dat syntactische patronen die we aantreffen in dialecten kunnen voorkomen in kindertaal. Als voorbeeld wordt het verschijnsel vraagwoordverdubbeling genoemd (zie SAND, sectie 5.1.3), waarvan (7) een voorbeeld is.⁽⁶⁾ Inzicht in de eigenschappen van vraagwoordverdubbeling in volwassen dialectsystemen (bijv. Welke soort verdubbelingen komen voor in Nederlandse dialecten en welke niet?) kan nuttig zijn bij het beter begrijpen van het verschijnsel vraagwoordverdubbeling in kindertaal.

⁽⁶⁾ Zie Van Kampen (1997) voor een uitvoerige bespreking van het verschijnsel vraagwoordverdubbeling in Nederlandse kindertaal. Zie ook Van Kampen en Corver (2004) voor een voorbeeld van integratie van onderzoek naar (morfo)syntactische eigenschappen van dialecten en kindertaal.

4. Conclusie

De SAND biedt waar Overdiep in zijn artikel *Syntaxis en dialectstudie I* een pleidooi voor hield. De SAND biedt (a) “een helderen kijk op den stand van het huidige taalgewas, het Nederlandsch in alle schakeringen, het gesproken Nederlandsch in het bijzonder”; (b) inzicht in het vraagstuk “of de dialecten naar hun syntactische structuur kunnen worden onderscheiden”; (c) “de mogelijkheid van een zeer concrete “algemene” of ook “vergelijkende” taalwetenschap, van een vergelijkende syntaxis tevens.” Overdiep zou zeer tevreden zijn geweest met de huidige stand van zaken in de dialectkunde in zijn algemeenheid en de dialectsyntaxis in het bijzonder.

Bibliografie

- AUSEMS, T.
(1953). *Klank- en vormleer van het dialect van Culemborg*. Assen: Van Gorcum.
- BARBIERS, S.
(2003). Variatie in de morfosyntaxis van één. *Taal en Tongval* 15/16. Themanummer, 44-62.
- BARBIERS, S., H. BENNIS, G. DE VOGELAER, M. DEVOS, M. VAN DER HAM
(2005). *SAND. Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- BOEKENOOGEN, G. J.
(1897). *De Zaaansche volkstaal*. Leiden.
- BONT, A.P.
(1958). *Dialekt van Kempenland. Meer in het bijzonder d'Oerse taal. Deel I. Klanken vormleer en enige syntaktische bijzonderheden*. Assen: Van Gorcum.
- CORVER, N.
(2002). A note on micro-dimensions of possession in Dutch and related languages. In: J. Koster & H. Van Riemsdijk, eds., *Germania et alia. A linguistics Web-schrift for Hans den Besten*. Tilburg/Groningen: Groningen University.
- CORVER, N. & M. VAN OOSTENDORP
(2005). “Low Saxon possessive pronominals: Syntax and phonology”. In: J. Doetjes & J. van de Weijer, eds., *Linguistics in the Netherlands 2005*, 73-86.
- CORVER, N., M. VAN KOPPEN, H. KRANENDONK & M. RIGTERINK
(2006). The noun phrase: Diversity in Dutch DP design (DiDDD). In: Vangsnes, Ø. et al, eds., *Proceedings of ScandiaSyn*.

- HAEGEMAN, L.
(2002). Some notes on DP-internal negative doubling. In: S. Barbiers, L. Cornips S. Van der Kleij, eds., *Syntactic microvariation* (electronic publication), Meertens Instituut, Amsterdam.
- KAMPEN, J. VAN
(1997). *First Steps in Wh-movement*, Delft: Eburon.
- KAMPEN, J. & N. CORVER
(2004). Possessive constructions in Dutch dialects and child language. *Proceedings of the 39th Linguistics colloquium 2004*. Berlin: Peter Lang.
- LAAN, K. TER
(1953). *Proeve van een Groninger Spraakkunst*. Winschoten: Van der Veen.
- OVERDIEP, G.S.
(1932a). Syntaxis en dialectstudie I. *Onze Taaltuin* I, 23-27. (Ook verschenen in G.S. Overdiep (1947), *Volkstaal en dialectstudie*, Standaard-Boekhandel, Antwerpen, 34-38)
- OVERDIEP, G.S.
(1932b). Syntaxis en dialectstudie II. *Onze Taaltuin* I, 46-52. (Ook verschenen in G.S. Overdiep (1947), *Volkstaal en dialectstudie*, Standaard-Boekhandel, Antwerpen, 39-45)
- OVERDIEP, G.S.
(1937). *Stilistische grammatica van het moderne Nederlandsch*. Zwolle: Tjeenk Willink.
- OVERDIEP, G.S.
(1940). *De volkstaal van Katwijk aan Zee*, Standaard-Boekhandel, Antwerpen.
- PAUWELS, J.L.
(1965). Over dialectologie. In *Verzamelde opstellen*. Assen: Van Gorcum, 36-50.
- PETERS, P.
(1937). De vormen en de verbuiging der pronomina in de Nederlandsche dialecten, *Onze Taaltuin* 6.7., 209-222.
- SCHURINGA, F.
(1923). *Het dialect van de Veenkoloniën*. Groningen.
- VANACKER, V.F.
(1975). Substantiefgroepen met dubbele ontkenning in zuidwestelijke dialecten. *Taal en Tongval* 17, 41-50.
- VIN, A. DE
(1952). *Het dialect van Schouwen-Duiveland*. Assen: Van Gorcum.

WEIJNEN, A.A.

(1958). *Nederlandse dialectkunde*. Assen: Van Gorcum.